

MEMORIAL
General Marii Wittek

K. Belw - 5.10.2001
oprac. nurep@tvp.pl



AK
Białystok

Zdj. 1 (orig)

ppur **WROCLYŃSKA Jadwiga**
ps. "Oleńka"

2917 / USK

SPIS ZAWARTOŚCI TECZKI — WROCZYŃSKA Jadwiga
ps. „Oleśnica”

T. 2917/WSK

I/1. Relacja ✓ k. 1, s. 1-2

I/2. Dokumenty (sensu stricto) dotyczące osoby relatora ✓ k. 11, s. 1-11

I/3. Inne materiały dokumentacyjne dotyczące osoby relatora

II. Materiały uzupełniające relację ✓ k. 1, s. 1

III/1 – Materiały dotyczące rodziny relatora ✓ k. 2, s. 1-2

III/2 – Materiały dotyczące ogólnie okresu sprzed 1939 r. —

III/3 – Materiały dotyczące ogólnie okresu okupacji (1939-1945) —

III/4 – Materiały dotyczące ogólnie okresu po 1945 r. —

III/5 – inne —

IV. Korespondencja ✓

V. Nazwiskowe karty informacyjne —

VI. Fotografie ✓ reprod. 2 szt.

I/1 Relacja

Relacja siostr Jadwigi i Teresy Wroczyńskich
dotycząca pobytu Henryki Białystok maj 2002 mps
k 1, s 1-2



Relacja z okupacyjnej działalności sióstr WROCZYŃSKICH - Jadwigi ps. "Co Bóg chce", "Oleńka" i Janiny, wysłuchana i spisana przez Łucję Bogacz Czerwonkę ps. "Nike", "Lucia", byłą kurierkę Okr. AK Stanisławów, Ob. Lwów.

Liczna rodzina Wroczyńskich, pięć sióstr i tyluż braci, zaangażowana była w działalność konspiracyjną w Białymstoku, w dzielnicy Bojary, przy ul. Staszica 6 od 1941 r.

W tym domu prowadzono konspiracyjne nauczanie młodzieży w zakresie szkoły średniej. Zbierało się tu 5-7-miu osób na naukę a nawet w r. 1944 odbyła się ostatnia już wojenna matura, w trakcie ostrzału Białegostoku, przed wejściem do miasta wojsk sowieckich. W tajnym nauczaniu zaangażowany był ich brat Ryszard Wroczyński, jak również i w redagowaniu pism konspiracyjnych: "Zrąb", "Cele", "Słowo Polskie" i inne, wraz z mec. Władysławem Olszyńskim i Mieczysławem Piotrowskim ps. "Magdalena". Nasłuchem radiowym zajmował się Witold Wroczyński. Zmagazynowano więc w tym domu potrzebny do tego celu sprzęt, jak materiały piśmienne, radio, maszyna do pisania i powielacz, dla których przygotowano odpowiednie schowki na terenie posesji, zajmowanej przez rodzinę.

Powielaniem pism zajmowały się siostry a pomagał im również siostrzeniec Stanisław Kozłowski ur. 1927 r., syn siostry Teofili, późniejszy wykładowca w Akademii Medycznej w Warszawie, zmarły w r. 1985.

Łączniczką, rozprawdzającą powielany materiał, była siostra Henryka Wroczyńska ps. "Hanka" ur. w 1911 r., która ukończywszy Gimnazjum Zeligmana w Białymstoku w r. 1933, pracowała do wojny w Lidze Obrony Kraju, oraz Maria Szewczyk ps. "Myszka", córka byłego ogrodnika Marszałka Piłsudskiego w Sulejówku, u której ukrywał się Insp. Władysław Kaufman ps. "Bogusław".

Jeden ze schowków, gdzie zostawiano prasę i korespondencję, mieścił się przy ul. Wróbla u p. Jana Wyrzykowskiego ps. "Murat". Schowek urządzono w "sławojce" tej posesji.

To "Hanka" doprowadziła nieznanego oficera, przybyłego z Krakowa do lokalu kontaktowego przy ul. Augustowskiej, gdzie zastawiono "kocioł". W związku z tą sprawą Niemcy rozstrzelali na podwórku więziennym owego oficera, p. Decu, Ginterównę, Gwoździejównę i jeszcze jedną osobę n.n. Działo się to latem 1943 r.

Najtrudniejszy czas przyszedł w r. 1944 po "wyzwoleniu", gdy ciągle przybywało uciekinierów z ziem wcześniej

zajętych przez sowietów."Hanka" zaopatrywała ich w dowody osobiste, ułatwiające dostanie się do powstania warszawskiego. Trwały aresztowania. Wiosną 1945 r. aresztowano p. Henryka Jastrzębskiego ps. "Ojciec", konspiracyjnego wojewodę i umieszczono w prowizorycznym areszcie, przy ul. Branickiego, skąd jeszcze tej samej nocy uciekł. Tego dnia aresztowano całą grupę "Ojca". Otoczono też dom Wroczyńskich przy ul. Staszica 6, przeprowadzono rewizję i zabrano wszystkich, obecnych w nim domowników, rodzeństwo: Ryszarda, Witolda, Henrykę, Janinę i Jadwigę. W domu pozostawiono jedynie siostrę Helenę Dojlido, ur. 1905 r. - laborantkę medyczną, która zajmowała się w czasie okupacji opatrywaniem rannych partyzantów, często również w terenie, poza miastem.

Po jednodniowym zatrzymaniu, wypuszczono rodzeństwo, zatrzymując jedynie Jadwigę ps. "Oleńka", ur. 1907 r., matura w r. 1929 w Gimnazjum Jabłonowskiej w Białymstoku, do wojny pracowała jako sekretarka w BBWR, potem Obóz Zjednoczenia Narodowego, w konspiracji od 1941 r. Po 6-ciu miesiącach wypuszczono ją z więzienia.

"Hanka" wyjechała do Warszawy, ale nie uratowało jej to od powtórnego aresztowania. Zgarnięto ją z ulicy wiosną 1946 r., przetrzymywano na Pawiaku do jesieni 1946 r., kiedy to została zwolniona.

Panie "Oleńka" i Janina twierdzą, iż szczęśliwe zakończenie sprawy, zawdzięczają ówczesnemu wojewodzie białostockiemu p. Dr. Sztachelskiemu, który był im dobrze znany jeszcze z okresu lat szkolnych.

Jak mówią panie Wroczyńskie, nie wszyscy z rodzeństwa byli zaprzysiężonymi żołnierzami AK, jak n.p.p. Janina, ale wszyscy, całe rodzeństwo Wroczyńskich uczestniczyło w pracach konspiracyjnych, pomagało sobie wzajemnie i czujnie pilnowało bezpieczeństwa rodziny. Bez tego solidaryzmu nie przetrwano by wielu dramatycznych sytuacji. Najzwyczajniej pomagano tam, gdzie było to konieczne, nie pytając o nic, bo takie właśnie były wymogi konspiracji.

Za zgodność przekazanych relacji, podpisy
pań Wroczyńskich:

p. Jadwiga ps. "Oleńka"

p. Janina

Jadwiga Oleńska

Janina Wroczyńska

Rodzice: Leopold Wroczyński - właściciel warsztatu i sklepu obuwniczego - ojciec, matka: Aleksandra z d. Czyżewska

I, 2 Dokumenty

- Zaświadczenie dowódcy Białostockiego Okręgu AK p/TK Liniarskiego ps "Mściław", Warszawa 1973, mps kres, k 2 s 1-2
- Zaświadczenie Kota Bytych Lotniczy AK o przyznaniu Kozycia Armii Krajowej, Londyn 1984 mps-kres k 1 s 3
- Legitymacja Kozycia Armii Krajowej, Londyn 1984, kres k1 4.
- Zaświadczenie odroczenia Kozyciem Walecznych - Szef Departamentu Kadro MON, Warszawa 1989^{kres} k 1 s 4
- Protokół przekazania ekspozycji do Muzeum Wojska Polskiego w Białymstoku, Białystok 1981, kres k 1 s 5
- Mianowanie na stopień kaprala - Wojskowy Komendant Urzępowych, Białystok 1982 k 1 s 6
- Legitymacja odroczenia Kozyciem Armii Krajowej - Prezydent R P Lech Wałęsa, Warszawa 1985, kres k 1 s 4
- Legitymacja Weterana Walk o Niepodległość - kierownik Urzędu do spraw Komendantów i osób niesposobionych, Warszawa 1985^{kres} k 1 s 4
- Mianowanie na stopień starszego sierżanta - Wojewódzki Sztab Wojskowy 1987, kres k 1 s 8
- wniosek o mianowanie na stopień podporucznika, 2001, mps, rkps, oryg., k. 1, s. 9
- Akt mianowania na stopień podporucznika, Białystok 2002, mps, rkps, kopia, k. 2, s. 10-11

Z A S W I A D C Z E N I E

W oparciu o pełnomocnictwo Komendanta Sił Zbrojnych w Kraju, nr 732/223/B.P./1, z dnia 26.04.1944 roku, niniejszym stwierdzam, że Obywatelka WROCZYŃSKA Jadwiga, córka Leopolda i Aleksandry, urodzona dnia 4 grudnia 1907 roku, wykształcenie średnie, pseudonim "Oleńka", była żołnierzem W.S.K. w szeregach Armii Krajowej od sierpnia 1941 roku do wyzwolenia, w okresie hitlerowskiej okupacji na terenie Białostockiego Okręgu, w obwodzie miasto Białystok.

Obywatelka "Oleńka" do pracy konspiracyjnej została zaprzysiężona przez por. Józefa Niewińskiego, ps. "Paprzyca", zastępcę komenta obwodu na miasto Białystok i włączona do sekcji organizacyjnej sztabu obwodu, gdzie pełniła obowiązki kierownika kancelarii. We własnym mieszkaniu zorganizowała i uruchomiła prace kancelarii. Zorganizowała zaopatrzenie kancelarii w materiały piśmienne i przybory kreślarskie oraz maszyny do pisania i powielacze. Przyjmowała pocztę z Okręgu, z terenu inspektoratu i z terenu obwodu miasto Białystok. Prowadziła ewidencję korespondencji i przechowywała potrzebne akta. Pisała na maszynie rozkazy, raporty, meldunki i plany pracy organizacyjnej; powielala na powielaczu w odpowiednich ilościach egzemplarzy i przekazywała do bazy łączności w celu rozesłania w teren do poszczególnych dowódców.

Obywatelka Jadwiga Wroczyńska jako żołnierz W.S.K. w szeregach Wojska w konspiracji wyróżniła się wzorową postawą, oddaniem w pracy i bojową odwagą w walce z hitlerowskim okupantem i została:

o d z n a c z o n a

- Krzyżem Walcznych po raz pierwszy w sierpniu 1944 roku,
- Srebrnym Krzyżem Zasługi z Mieczami w listopadzie 1943 roku.

B. D-ca Białostockiego Okręgu A.K.

Zgodność podpisu

stwierdzam
 ZWIĄZEK BOJOWNIKÓW
 o WOLNOŚĆ I DEMOKRACJĘ
 Stowarzyszenie Wzajemnej Użyteczności
 ZARZĄD GŁÓWNY

00-461 Warszawa, Al. Ujazdowska 6a
 dn. 30.08.1973 r.

Liniarski - Mścisław
 "Mścisław"

Liniarski Władysław płk.

"Quid Volt Deus" - (Co chce Bóg) pierwszy pseudonim, "Oleńka"
 "Jedynki Wroczyńskiej"

U w a g a ! Nadane odznaczenia nie przedstawiam weryfikacji Komisji Weryfikacyjnej ZBoWiD., ponieważ Obywatelka Jadwiga Wroczyńska przedłożyła dane personalne po terminie 1.V.1965 r. i nie została umieszczona na liście odznaczonych. 1/2/2

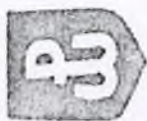
B. D-ca Białostockiego Okręgu A.K.

Liniarski - Mścisław

''Mścisław''

Liniarski Władysław płk.





KOŁO BYŁYCH ŻÓLNICZY ARMII KRAJOWEJ
POLISH HOME ARMY EX-SERVICEMEN ASSOCIATION
240 KING STREET, LONDON, W6 0RF

.....5/12/84.....

Szanowny Kolego / Szanowna Koleżanko,

Uprzejmie powiadamy, że Komisja Krzyża A.K. przyznała Koledze/Koleżance Krzyż Armii Krajowej Nr30.12.1., którego legitymację przesyłamy.


Przesyłamy także legitymację Medalu Wojska Nr
z koleżeńskim pozdrowieniem

Off. Mikulski
Sekretarz Komisji Krzyża A.K.

UWAGA : Koszt jednej legitymacji wynosi £.2.00 . Krzyż A.K., Medal Wojska, lub ich miniaturki, wraz ze wstążką, można nabyć po £.
Czeki prosimy wystawiać na : Polish Home Army Ex-Servicemen Association.

12/3

124




WARSAWA

dnia 20 12 19 89 r.

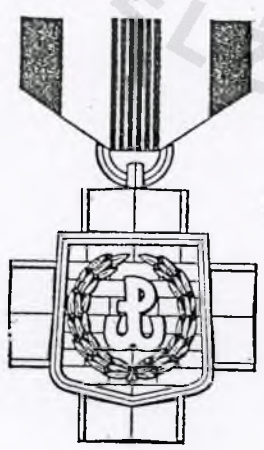
Zaświadcza się, że
 Obywatel
 WROCZYŃSKA Jadwiga
 (nazwisko i imię)
 c. Leopolda
 (imię ojca)

za udział
 w walkach z hitlerowskim okupantem
 w latach 1939—1945
 został przez kompetentne władze
 odznaczony
 KRZYŻEM WALECZNYCH

SZEF DEPARTAMENTU KADR MON



**LEGITYMACJA
 KRZYŻA ARMII KRAJOWEJ**



Nr. 30125

Nazwisko WROCZYŃSKA
 Imię Jadwiga
 Pseudonim "OLENKA"
 Przydział W.S.K.
 Okr. Białystok.
 Odznaczony został
 KRZYŻEM ARMII KRAJOWEJ

ustanowionym dnia 1 sierpnia 1966 roku przez
 dowódcę A.K. gen. Tadeusza Bora-Komorowskiego
 dla upamiętnienia wysiłku Żołnierza Polski
 Podziemnej w latach
 1939 — 1945 Przewodniczący
 Komisji Krzyża
 M. Mandziara "Siwy"

Londyn, dnia 4/4/84

I/2/5

Madziwe Wronyjskie
ul.
Białystok

Białystok, 29 VIII 81
(miejsowość i data)

PROTOKÓŁ
przekazania ^{eksponatów} ~~muzealnych~~ do Muzeum Wojska Polskiego w Białymstoku
N. depozyt ~~muzealny~~

l. p.	Nazwa przedmiotu	Ilość	Dane dotyczące eksponatu, opis
1.	"Zyg" - gołki AK	6	nr 44, 45, 46, 48, 49, 50 / 44
2.	"Cele" rewolwer - upamiętnienie Złoty	1	IX / 1944
3.	"Słowo żołnierza"	3	nr 14 / 1944, nr 2 / 19 / 45 r. nr. 2 / 19 / 45 r.
4.	Brygady z upamiętnieniem na ul. Brzuchowickiej w Uroczysku	5	1945, miasto

12/66



SIŁY ZBROJNE RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Na podstawie art. 85 ust. 3 ustawy z dnia 21 listopada 1967 r.
o powszechnym obowiązku obrony Polskiej Rzeczypospolitej
(Dz. U. z 1988 r. Nr 30, poz. 207 z późniejszymi zmianami)

WOJSKOWY KOMENDANT UZUPEŁNIEN - BIAŁYSTOK

(nazwa organu uprawnionego do mianowania)

Rozkazem Personalnym Nr ...1... z dnia 28. kwietnia... 1992 r.

mianował

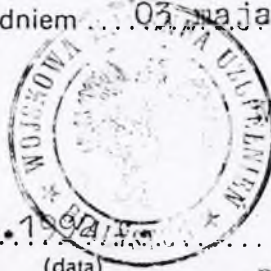
szer. Jadwiga WROCZYŃSKA c. Leopolda

(stopień, imię, nazwisko i imię ojca)

na stopień

KAPRAŁA

z dniem 03. maja 1992 r.



WOJSKOWY KOMENDANT UZUPEŁNIEN
BIAŁYSTOK

Białystok, 28.04.1992

(data)

ppłk dypl. Krzysztof JANUSZEK

12/7

RZECZPOSPOLITA POLSKA

LEGITYMACJA

Nr 16-95-1090

Warszawa

dnia 7 kwietnia 1995 r.

POSTANOWIENIEM

z dnia 7 kwietnia 1995 r.

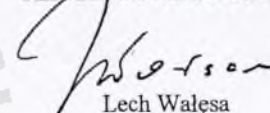
Pani **WROCZYŃSKA**

Jadwiga c. Leopolda

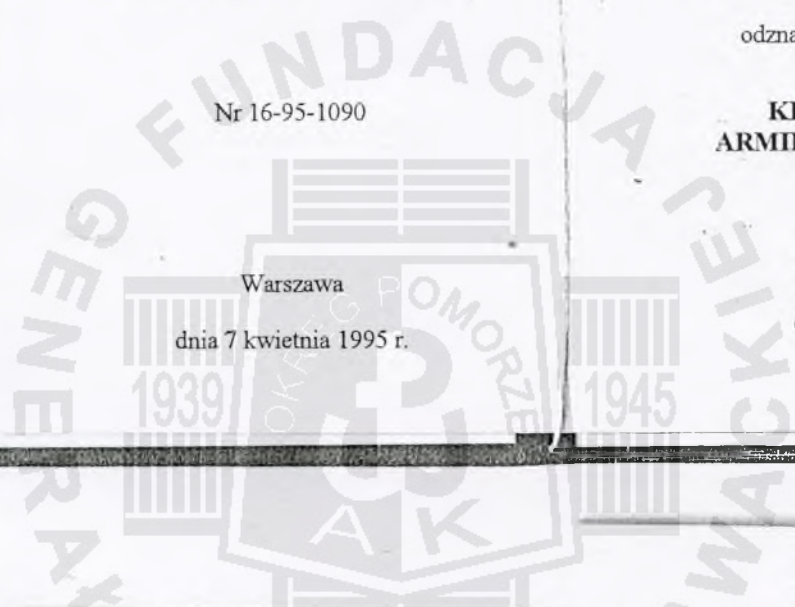
odznaczona została

**KRZYŻEM
ARMII KRAJOWEJ**

PREZYDENT
RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ



Lech Wałęsa



RZECZPOSPOLITA
POLSKA



LEGITYMACJA
WETERANA WALK
O NIEPODLEGŁOŚĆ

NR



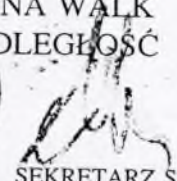
KIEROWNIK
URZĘDU DO SPRAW KOMBATANTÓW
I OSÓB REPRESJONOWANYCH
SEKRETARZ STANU

przyznaje

Panu (Pani) **JADWIGA**

WROCZYŃSKA c. Leopolda

ODZNAKĘ
WETERANA WALK
NIEPODLEGŁOŚĆ



SEKRETARZ STANU

Warszawa, dnia 1995 r.

I/2/8



SIŁY ZBROJNE RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

WOJEWODZKI SZTAB WOJSKOWY
REGIONALNY SZTAB WOJSKOWY

mianował

nie będącego w czynnej służbie wojskowej

kpr.rez. WROCZYNSKA Jadwiga c. Leopolda

na stopień

STARSZEGO SIERZANTA

z dniem 3 maja 1997 r.



S Z E F
WOJEWODZKIEGO SZTABU WOJSKOWEGO
REGIONALNEGO SZTABU WOJSKOWEGO
B I A Ł Y S T O K

ppłk dypl. Eugeniusz NIKULIN

24.04.1997 r.

(data)

I/2/9



WNIOSEK O MIANOWANIE

żołnierza na stopień wojskowy

podpromiennie

1. Nazwisko i imię, imię ojca Wroczyńska Jadwiga ps. "Oleńka" córka Leopolda	2 PESEL	
3. Data i miejsce urodzenia 4 kwietnia 1907r. w Białymstoku	4. Adres zamieszkania: WSzW i WKU właściwe dla miejsca zamieszkania Białystok ul. WSZW B-stok ul. Kawaleryjska 70 WKW B-stok ul. Lipowa 35	
5. Stopień wojskowy; a) aktualny (nr rozkazu i data nadania) starszy sierżant z dniem 3 maja 1997 roku.	przez kogo nadany: Szefa Woj. Sztabu Wojsk. w Białymstoku ppłk dypl. E. Nikulina.	z jakiego tytułu nadany za działalność w Ruchu Oporu.
b) poprzedni* (nr rozkazu i data nadania) Kapral z dniem 3 maja 1992 r.	przez kogo nadany: Wojskowy Komendant Uzupełnień w Białymstoku ppłk. dypl. K. Januszka	z jakiego tytułu nadany: Za działalność w Ruchu Oporu.
6. Okresy służby, nazwa formacji zbrojnej Żołnierz WSK w Obwodzie ZWZ-AK Białystok-miasto. Od sierpnia 1941r. kierownik kancelarii w sekcji organizacyjnej Sztabu Obwodu. Nauczycielka tajnego nauczania. Aresztowana przez UB w kwietniu 1945r., przebywała w więzieniu na ul. Branickiego w Białymstoku do września 1945r. Zwolniona wskutek interwencji Jerzego Sztachelskiego.		

Data 30 maja 2001r.

pieczęć

**HONOROWY PREZES
ZARZADU OKREGU**
Światowego Związku Żołnierzy Armii Krajowej
w Białymstoku
pieczęć
ppłk dr Czesław Hake

podpis sporządzającego wniosek

7. Adnotacje Urzędu do Spraw Kombatantów i Osób Represjonowanych

Data

pieczęć

podpis kierownika Urzędu do Spraw Kombatantów i Osób Represjonowanych

*) wypełnia się wyłącznie w przypadku wniosku o mianowanie na kolejny stopień oficerski

I 12/10

**SZEF WOJEWÓDZKIEGO SZTABU WOJSKOWEGO
W BIAŁYMSTOKU**

15 – 601 Białystok, ul. Kawaleryjska 70 blok 3, tel. sekr.(085) 6777330, 6778660, fax 6778645
tel. MON 39 7330, 39 8660, fax 39 8645

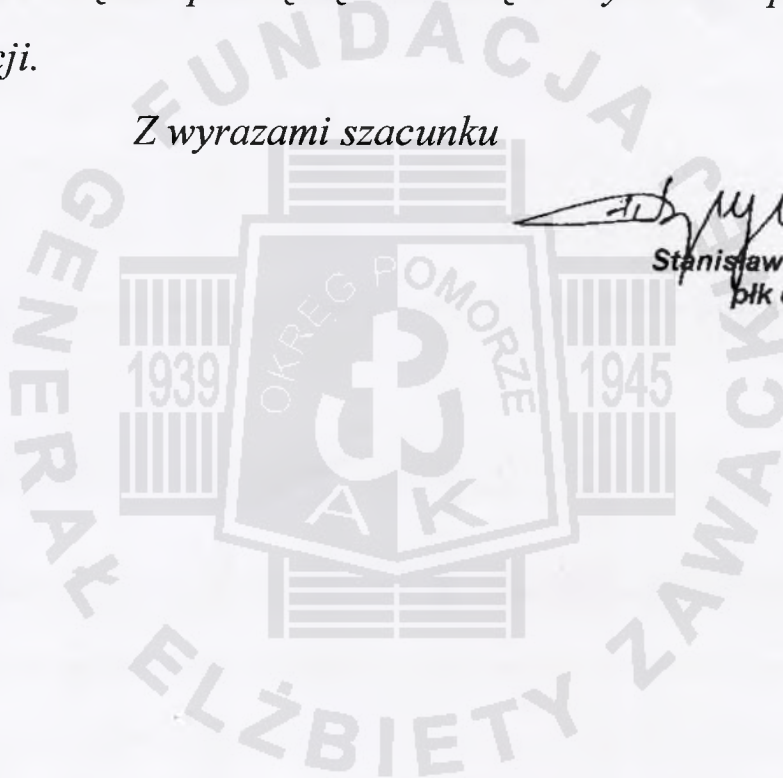
W załączeniu przesyłam akt mianowania, którego nie mogłem wręczyć na uroczystej promocji kombatantów na stopnie oficerskie.

Jest on dowodem ogromnych zasług położonych w walce o wolną i niepodległą Polskę.

Niech będzie pamiątką rodzinną tamtych dni i przynosi wiele satysfakcji.

Z wyrazami szacunku

Stanisław Bryndza
Stanisław BRYNDZA
plk dypl.



I/2/11



SIŁY ZBROJNE RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

PREZYDENT
RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Postanowieniem Nr W.111 - 183 - 01

mianował

nie będącego w czynnej służbie wojskowej

Jadwigę WROCZYŃSKĄ c. Leopolda

na stopień

PODPORUCZNIKA WOJSKA POLSKIEGO

z dniem **18 grudnia 2001 roku**



Stanisław Bryndza
Stanisław BRYNDZA
płk dypl.
S Z E F
WSzW w Białymstoku

Białystok, dn.16.01.2002r.

(data)

II Materiały uzupełniające relacje

- Antykwit „jest taki dom” Gazeta Wyborcza, dodatek Gazeta w Biłymostku 27 lipca 2000, kopia, k.1, s.1



gazeta

W Y B O R C Z A

CZWARTEK
27 lipca 2000

NR 174/2434 BIB

REDAKTOR PRÓWADZĄCY
KATARZYNA TOMASZEWICZ

CZYTNA NAS W INTERNECIE:
WWW.GAZETA.PL/BIALYSTOK

ISSN 1232-1672

DZISIAJ!

W POGONI ZA KOMENDANTEM?
Postępowanie dyscyplinarne wykaże, czy komendant V KP w Białymstoku i jeden z jego naczelników pilni alkohol w komisariacie.

REKTOR SIĘ WYKRĘCIŁ
Rektor jednej z niepaństwowych uczelni w Białymstoku wystąpił wczoraj jako świadek

Jest taki dom...

Dom, w którym mieszła się kancelaria jednego z białostockich obwodów AK, odbywały się tajne komplety i ostatnia podczas okupacji konspiracyjna matura w Białymstoku, wkrótce może zniknąć z powierzchni ziemi.

Właściciele sprzedali go Wersalowi Podlaskiemu, który zamierza wybudować w tym miejscu kilka dwupiętrowych bloków.

— Mieszkamy w tym domu od 83 lat — powiedział nam jego lokator, panie Jadwiga i Janina Wroczyńskie. — Nic się w nim nie zmieniło, odkąd tu jesteśmy. Wszystkie sprzęty stoją w tych samych miejscach, w których stały od początku. Nie potrafimy wyobrazić sobie jego straty.

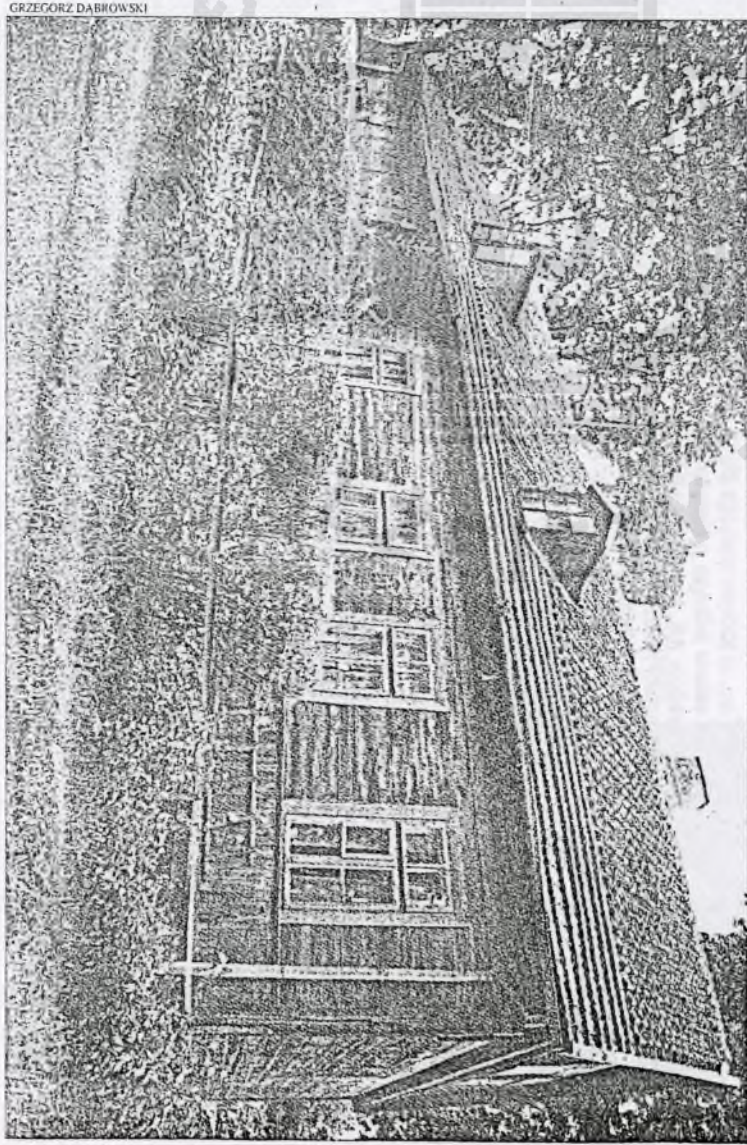
Chlubna przeszłość

W drewnianym donku przy ulicy Sza-sza 6C kancelarię obwodu AK pro-wadziła starsza z siostr, dziś 93-letnia Jad-wiga Wroczyńska.

Jej załedwie kilka lat młodsza siostra Janina pokazuje mi pieczętowlcicze prze-chowywane pamiłki, m.in. dokument wystawiony przez Mscisława Liniarskie-go, dowódcę Białostockiego Okręgu AK. W piwnicy był nasłuch radiowy, w po-kojach stały powielacze i maszyny do pisania, na których pani Jadwiga prze-pisywała tajne dokumenty.

— Rewizje były u nas bardzo częsio — wspomina. — Kiedyś Niemcy otoczy-li budynek z dwóch stron. Zarzęli wa-lić do drzwi. Próbowaliśmy z siostrą

Ratujmy białostockie Bojary



Bojary, Staszica 6C

(pseudonim konspiracyjny „Olenka”) otrzymała Krysz Walecznych i Siebny Krysz Zastugi.

Po wojnie, w 1945 roku, władza ludo-wa ją aresztowała.

— Zamknęli mnie w kwietniu, po Wiel-kanocy — opowiada. — Najpierw siedzia-łam na Branickiego, potem przewiezli

ście — tłumaczył nam wczoraj Antoni Oleksicki, wojewódzki konserwator za-bytków. — Ten nie został wpisany do re-jestru zabytków. Teraz go zadokumen-tuje. Zobaczymy, co da się zrobić. W tej chwili mogę jedynie zmusić inwestora do przybicia tablicy na nowym budyn-ku, informującej o tym, co mieszło się

mogliśmy decydować tylko w pomniej-szych sprawach. To było wołanie na puszczę. Znam ten dom, jest w dobrym stanie technicznym. Wielka szkoda, że doceniamy tylko pomniki, katedry i Pa-lac Branickich, a czegoś takiego, jak ten dom, nie potrafimy ocenić.

ROBERT WINICKI

w procesie Henryka N. szczegóły s. 3

MOJE DECYZJE MAJA
UZASADNIENIE
Rozmowa z Jerzym Florysem, dyrektorem Podlaskiej Regionalnej Kasy Chorych; czytaj s. 4

INFORMATOR

Reperatory kin, teatrów, wszystkie telefony i adresy, które mogą się przydać – strona 9

DZIŚ I REDAKCYJNY

Dziś
pod numerem 74 78 114
w godz. 9-20 dyżuruje
Marzanna Łozowska
Przez całą dobę
czynna jest
automatyczna sekretarka
nr 744 53 13
e-mail:
redakcja@bial.gazeta.pl

wrzuć do pieca druki, ale były tego kilogramy. Na szczęście sędzią przekonał Niemców, że nie ma nas w domu i zaproponował, żeby zaneckali u niego na nasz powrót. Tak spoił Niemców, że musiał ich później wynosić. Tylko dzięki temu ocalałyśmy.

Tajnie komplety prowadził przy Szaszcza Ryszard Wroczyński, brat moich rozmówczyń, po wojnie profesor pedagogiki na Uniwersytecie Warszawskim. Współz z Konstantym Kosiniem i Marią Kolenko stał na czele Wojewódzkiej Organizacji Tajnego Nauczania.

– Działaliśmy w konspiracji. Mielismy różne, czasem zabawne hasła – opowiada Jadwiga Wroczyńska. – Przychodzili nauczyciele i pyłali np. „Czy ma pani nasturcje do sprzedania?”. Mnośtwo osób przewinęło się przez nasz dom. To tu odbyła się w maju 1944 roku, po panujących bombardowaniach miasta, ostatnia konspiracyjna maturna... Za swą działalność pani Jadwiga

zmarła w Kopernika. Warunki były bardzo ciężkie, szyby w oknach były wybijane. Wyszłam we wrześniu, po amnestii.

Smutna teraźniejszość

Prezes Wersalu Podlaskiego Antoni Plekut nie wie, w jaki sposób historia domu przy Szaszcza.

– Jestem zaskoczony tą informacją – stwierdził i dorzucił: – Ale przecież takich kancelarii w Białymstoku było kilka, również na Białostocku. Tajne nauczanie odbywało się także w wielu miejscach. Jeśli nie będzie to kontrowersyjnie, to być może zachowamy ten budynek. W przeciwnym razie postawimy w tym miejscu tablicę pamiątkową.

– Gdybym znał historię tego domu przed jego sprzedażą, usiłowałbym jej zapobiec, choć byłoby to bardzo trudne. Nie o mim nie wiedziałem. Trudno znać historie wszystkich domów w mie-

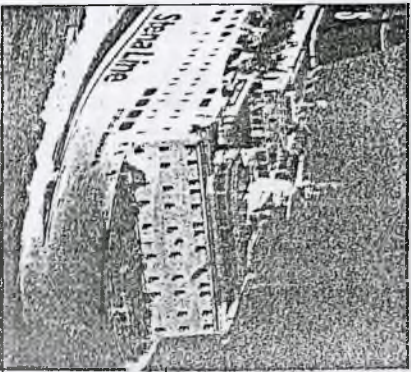
• Aktualności • Ważne adresy i telefony • Galerie, muzea

www.gazeta.pl/bialystok

Wybierz połączenie promowe ze Szwecją na trasie Gdynia - Karlskrona. To tylko 10 godzin rejsu.

Stena Line

AUGUSTÓW	SUWAKI	BIAKYSTOK
Obcis,	Obcis,	Obcis,
Rynek Zyg. Augusta 12	ul. Noniewicza 48	Rynek Kościuski 13
tel. (0 87)	tel. (0 87)	tel. (0 85)
643 26 13	566 38 38	742 16 27



Samochody
usługi
E-usługi
Wolnostoj
Ileż od
590 (PLN)

BIB

w tym miejscu. Będę jednak próbować osiągnąć coś więcej.

Dzielnica wyjątkowa

– Cale Bojary to dzielnica wyjątkowa – mówi architekt Janusz Kaczyński, członek rady osiedla Bojary. – Wcześniej próbowaliśmy szarpać się z urzędnikami miejscnymi. Prośliśmy o możliwość opiniowania inwestycji na Bojarach. Ale

Ujtko

Poszukiwacze zaginionej świątyni

Odalenie dowodów na istnienie na wzgórzu św. Wawrzyńca w Starej Łomży chrześcijańskiej świątyni z XI wieku miałyby ogromne znaczenie historyczne.

– Nie znamy na terenie Podlasia i Mazowsza (oprócz Ploczka, który był ośrodkiem władzy książęcej) kościoła romańskiego. Wyszliśmy tak daleko na północny wschód potwierdziłby to, że chrześcijaństwo i panowanie

władzy królewskiej było tu ugruntowane – argumentuje Antoni Smoliński, szef prywatnej firmy archeologicznej prowadzącej wykopaliska. Jeszcze „tylko” parę stuleci dzieli wczesną kościół romański od odkrycia szczątków romańskiego kościoła, założonego najprawdopodobniej przez Brunona z Kwerfurtu. Na razie „dodrzebał się” do ruin gotyckiego kościoła z XV lub XVI wieku i znajdującej się pod jego posadzką nekropoli z ponad 300 pochówkami. O istnieniu w tym miejscu budowli sakralnej sprzed tysięcy lat mówią przede wszystkim ustne przekazy, ale jeszcze nie znaleziono niezbitych dowodów. Nie są nimi ani typowe dla sztuki romańskiej okucie końca pisa, ani ceramika z XII wieku. Świątelnikiem w tuncelu wydają się być odkryte niedaw-



AGNIESZKA SĄDOWSKA

no, pod ruinami gotyckiego kościoła, tzw. negatywy fundamentów. Inną przesłanką, utwierdzającą archeologów w przekonaniu, że szukają we właściwym miejscu, są duże dachowce ceramiczne. Według źródeł historycznych XV- lub XVI-wieczny kościół był kryty gontem, więc dachówki pochodzą z wcześniejszej budowli. Czy te z początków chrześcijaństwa? To się okaże po zakończeniu badań.

– Szkielety z cmentarzyska pod posadzką gotyckiego kościoła bardzo opóźniały nam prace i nie wnoszą nic nowego do naszej wiedzy – skarży się Antoni Smoliński, szef ekipy. – Ale nie mogę zlanąć metody i muszę spokojnie odslaniać kolejne warstwy, prowadząc dokumentację znalezisk.

Więcej na temat poszukiwań świątyni – w jutrzejszym wydaniu „Gazety”. JMK

Czwartek 27 lipca 2000 GAZETA WYBORCZA

III 11 Materiały dotyczące rodziny melitonskiej nie związane
z II wojną światową

- Wypis z akt Biłogostok z 1768 r. dot. mianowania
Antoniego Wroczyńskiego na Urząd Landwójtowni
nrps k 2, s 2



111

Księga miejska białostocka
/sygn. 8989 s.8-9/

Actum in oppido Białystok, sabatho post Domōnēcam
jubilate proximo Anno Domāni millesimo septemcente-
simo sexagesimo nono. /22 kwietnia 1769/

s.8 Przede mną Andrzejem Gieszkowskim, Komisarzem Generalnym Dóbr Podlaski
J.O.Imć Pana Branickiego kasztelana krakowskiego, hetmana wielkiego
koronnego, pana i dobrodzieja mego przy obecności całego magistratu
białostockiego virtute consensu Jaśnie Oświeconego Pana, dnia trzecie-
go kwietnia tysięcznego siedemsetnego sześćdziesiątego dziewiątego
roku, danego p. Antoniemu Wroczańskiemu na wykonanie iuramentu na
Landwójtostwo Białostockie, którego opisanie jest takowe.

Jan Klemens hrabia na Ruszczy, na Tyczynie, Tykocinie i Branicach
Branicki, kasztelan krakowski, hetman wóelki koronny, bielski, kroś-
nieński, mościcki etc. starosta, Złotego Runa, Orła Białego i Świętego
Andrzeja orderów kawaler.

Wiadomo czynię komu o tym wiedzieć należy, osobliwie jednak
Ichm. panom komisarzom, ekonomom, rewizorom, administratorom dóbr
moich białostockich, tudzież sławetnym burmistrzom, ławnikom, całemu
magistratowi i wszystkim obywatelom tak chrześcijanom jako i Żydom
w mieście moim dziedzicznym Białymstoku mieszkającym. Iż gdy wspomnianym
mieście moim Białymstoku, prawem magdeburskim saskim od Najjaśniejszego
płae memoriae Augusta Trzeciego, roku 1760 dnia 19 listopada
nadany, zaszczycającym się, Urząd Landwójtowski, dotąd wakujący, a
przetę w łachodzących między mieszczanymi różnicach, kontrowersjach
lub obopólnych pretensjach i sprawach wszelkich rozsądzenia potrzebu-
jących, jako też dla ukarania zbrodni i exceptów, żadnej innej według
przyrzczonego prawa magdeburskiego, nie masz zwierzchności cywilnej,
więc chcąc, aby sprawiedliwość w biegu swoim nie ustawała i owszem
każdemu do niej się udającemu czyniona była, a mając ~~maximam~~ sobie
dosyć zalecone przymioty, postępki, stateczność, rozsądek i prawa
wiadomości, sławetnego Antoniego Wroczyńskiego obywatela tegoż miasta,
s.9 daję i konferuję onemu niniejszym przywilejem moim urząd landwójtowski
w tymże mieście moim Białymstoku dożywotni, z wszelką władzą według
opisu prawa magdeburskiego temuż urzędowi i jurysdykcji jego przyzwoit
Chcąc jednak, aby dekreta wszelkie kryminalne na śmierć skazujące lub
na utratę honoru i dobrej sławy ferowane bez mojej własnej aprobaty
lub też komu ode mnie będzie nadane tą władzą nie były do egzekucji

W/112

przyprawdzone. Chcąc zatem i przykazuję, aby wszyscy do jurysdykcji miejskiej należący obywatele mieszczanie i Żydzi miasta mego Białegostoku, przyrzeczonego sławetnego Antoniego Wroczyńskiego za prawdziwego, prawem niniejszym moim postanowionego Landwójta mieli, uznawali i dektetom jego zadość czynili, pod rygorem na nieposłusznych prawem magdeburskim opisanym i egzekucją jurysdykcji dworskiej białostockiej przyrzeczonej, zaś sławetny Antoni Wroczyński Landwójt Białostocki przysięgę na ten urząd podług prawa magdeburskiego w attendencji zwierzchności dworu białostockiego i magistratu tegoż wykonać jurysdykcją swoją, ufundować księgi porządne wszelkich spraw i dekretów trzymać i w w zachodzących w sądzie swoim landwójtowskim, sprawach, pilnie, sumiennie i bogoboynie podług prawa postępować zawsze powiniem będzie pod równym rygorem prawa na niesprawiedliwych sędziów opisanym i pod utratą urzędu. Na co ten przywilej mój dla tym większej wagi i waloru ręką własną przy zwykłej podpisuję pieczęci.

Dat. w Białymstoku D.3 apt/ila/ 1769 A^o.

Na którym konsensie podpis jest takowy J.Branicki K.K.H.W.Ko oraz pieczęć wielka przyciśniona virtute którego konsensu na terminie niniejszym według prawa in attendentia całego magistratu wykonał iurament w rothę niżej wyrażoną.

Ja Antoni Wroczyński przysięgam P. Bogu Wszechmogącemu, w Trójcy S. Jedynemu iż na urzędzie moim landwójtowskim będąc postanowiony podług Boga i sumienia, sprawiedliwości i prawa pospolitego sprawować się będę, ubogiego, bogatego, przyjaciela, nieprzyjaciela ochraniać ani zastępować nie będę, datków obiecanych ani groźby obawiać się nie będę, szczególnie sprawiedliwość i Boga mając przed oczyma urząd mój, sąd i sprawiedliwość dopełniać będę.

Tak mi Panie Boże dopomóż i niewinna męko Chrystusa Pana, Który, jako rzetelnie jest wykonany i do ksiąg zapisany na to się podpisuję.

Andrzej Gieszkowski

GKDP /Generalny Komisarz Dóbr Podlaskich/

mp

IV Korespondencja

- List Muzeum Wojska Polskiego do Jadwigi Wróczyńskiej w sprawie przekazania pamiątek związanych z pracą w konspiracji; Bielsztok 22.04.1981, mps k1 o1
- List Muzeum Wojska Polskiego do Jadwigi Wróczyńskiej - podziękowanie za wyposyżenie eksponatów i prośba o wspomnienie i relacje z okresu konspiracji Bielsztok 3.06.1983 mps k1 o1
- List FAPAK do Jadwigi i Jolanty Wróczyńskiej z prośbą o relacje i fotografie, Tomis 3.01.2001 mps, kopie k1 o1





Ldz. 106)08 /81

Białystok 1991.04.22

*Sz. Pani Jadwiga Dronyńska
ul.
..... Białystok*

Szanowna Pani,

Muzeum Wojska w Białymstoku przy poparciu Prezydium Zarządu Okręgu Białystok SZÉ AK przystąpiło do organizowania wystawy poświęconej czynności zbrojnej żołnierzy AK na Białostocczyźnie w latach 1939-1947.

Liczymy na pomoc i współpracę w zakresie gromadzenia eksponatów na wystawę. Ważne jest, by ekspozycja objęła kolejne etapy powstawania konspiracji i możliwie wszystkie formy walki z okupantami. Pragniemy, by żołnierze Polskiej Podziemnej nie pozostali w zapomnieniu.

Poszukujemy zdjęć, dokumentów, prasy i osobistych pamiątek związanych z życiem i pracą w konspiracji.

Proponujemy następujące formy przekazywania eksponatów:

- 1) dar do zbiorów Muzeum
- 2) sprzedaż do zbiorów Muzeum
- 3) depozyt na czas nieokreślony
- 4) depozyt czasowy (na okres trwania wystawy)
- 5) umożliwienie reprodukcji zdjęć, powielenia dokumentów.

Bardzo liczymy na pomoc.

W sprawie szczegółowych ugodnień prosimy o kontakt z:

mgr Dorotą Michaluk

Ośrodek Badań Historii Wojskowej

ul. Kilińskiego 7

tel. 416-442

poniedziałek

wtorek

godz. 10⁰⁰ - 13⁰⁰

[Signature]
DYREKTOR
dr Krzysztof Filip

Białystok, dn. 1993.06.03

Sz. Pani
Jadwiga Wroczyńska

Muzeum Wojska w Białymstoku serdecznie dziękuje za wypożyczenie materiałów na wystawę "Moją Ojczyzną jest Polska Podziemna z dziejów ZWZ-AK-WiN na Białostocczyźnie 1939-1947". Wystawa cieszyła się dużym powodzeniem. Prezentowana była w Białymstoku (październik 1991-styczeń 1992), a także w innych placówkach muzealnych : w Bielsku Podlaskim (luty-maj), w Ciechanowcu (maj-czerwiec), w Łomży (wrzesień-październik).

Duże zainteresowanie wzbudziła wśród młodzieży, jako że dotychczas działalność Armii Krajowej na Białostocczyźnie nie była tematem szczególnie promowanym. Ogromna potrzeba utrwalenia tego fragmentu naszych dziejów stwarza konieczność realizacji wystawy stałej poświęconej konspiracji w Okręgu Białostockim.

Pragniemy również poinformować, że bardzo zainteresowani jesteśmy pozyskiwaniem do naszego archiwum wspomnień i relacji z okresu konspiracji.

Bardzo liczymy na dalszą współpracę i pomoc.

Z wyrazami należnego szacunku

DYREKTOR
dr Krzysztof Filipow

Kopia
FUNDACJA

Archiwum Pomorskie Armii Krajowej
ul. W. Garbary 2, tel. 65-22-186
87-100 TORUŃ

Szanowne Panie
Jadwiga i Janina

Wroczyńskie

15-071 Białystok
ul. Stawica 6a

1.dz.0027/WSK/2001

Przy Fundacji Archiwum Pomorskie Armii Krajowej w Toruniu istnieje Dział Zbiorów Fundacji zajmujący się działalnością wojskową kobiet na wszystkich frontach drugiej wojny światowej.

Od pana płk. Czesława Hake z Białegostoku otrzymaliśmy pewne materiały dotyczące działalności w szeregach Armii Krajowej Pani Jadwigi Wroczyńskiej:

- zaświadczenie o działalności Jadwigi Wroczyńskiej "Oleńki" w Armii Krajowej i odznaczeniach Krzyżem Walecznych i Srebrnym Krzyżem Zasługi podpisane przez płk. Władysława Liniarskiego "Mścislawa"
- ksero dokumentów odznaczenie Krzyżem Walecznych " " Krzyżem Armii Krajowej odznaki Weterana Walk o Niepodległość " mianowania na stopień kaprala " " " " starszego sierżanta artykuł z Gazety Wyborczej "Jest taki dom " Odpis mianowania ~~XXXXXXXX~~ Antoniego Wroczyńskiego na urząd landwójtowski.

Zwracamy się z prośbą o uzupełnienie relacji obu Pań najlepiej według załączonego schematu i przesłanie na adres naszego archiwum, wraz z fotografiami Pań /najlepiej z lat 40 tych/.

Nie posiadamy żadnych dokumentów dotyczących Henryki Wroczyńskiej. Jeżeli to krewna Pań to prosimy także o nadesłanie danych na jej temat.

Umożliwi to nam założenie teczek osobowych na nazwiska Pań oraz wzbogaci zasoby naszego archiwum.

Łączę wyrazy szacunku

Załącznik: schemat relacji-3szt.

K. K. Bohr
Krystyna Bohr-dokumentalistka

VI Fotografie

T. 2917

AK
Białystok

WROCZYŃSKA Jadwiga
ps. „Oleńka”











WROCZYŃSKA Jadwiga

